

Ben Koks met een van de steppekiekendiefjongen
Foto: Rein Hofman

Ben Koks wint Heimans en Thijsse prijs 2017

De Heimans en Thijsse Stichting kent periodiek de Heimans en Thijsse Prijs toe. Deze prijs is een erkenning van het werk van personen, groepen of organisaties die een bijdrage aan de samenleving hebben geleverd in de geest van Eli Heimans en Jac. P. Thijsse. Ben Koks, oprichter van de Stichting Werkgroep Grauwe Kiekendief, is de nieuwste prijswinnaar.

Tekst Paul van Bodengraven

Gefeliciteerd! Verrast?
Blij verrast! Het is een erkenning van ons werk en een erkenning van het belang van akkervogels bij landbouw. Ik zie de prijs dan ook niet alleen als waardering van mijn werk en de medewerkers, maar ook voor de betrokkenheid van al die boeren, personeel van groenvoederdrogerijen, studenten en onze vrijwilligers die zich in heel Nederland inzetten voor akkervogels.

Het begon met een grauwe kiekendief in Groningen, maar nu bent u veel breder actief.
In 1990 werd mijn interesse gewekt door het gerucht dat er een broedpaar kiekendieven zou zitten. Zo is het balletje gaan rollen. Ik zet mij in voor het verbinden van landbouw met natuurbeheer. Ons succes met de grauwe kiekendief heeft geleerd dat het mogelijk is. Deze manier van denken en werken hebben we verbreed; we zijn nu ook actief in Duitsland, Denemarken, Engeland en België. Maar ook in Afrika en sinds kort in India. Ik heb me verdiept in andere vogelsoorten zoals velduilen en veldleeuweriken, maar ook in veldmuizen en sprinkhanen.

In het juryrapport worden vooral uw talenten geroemd om mensen met elkaar te verbinden en samen te laten werken. Hoe doet u dat?
Kennis is dé basis van ons werk. Als je weet waar je over praat, win je het vertrouwen van mensen. Daarnaast moet je consequent zijn en niet met alle winden mee waaien. Ik sta voor mijn ideeën, ook als die lastig of ongebruikelijk zijn. Begrip van de verschillende belangen is ook een pluspunt. De kennis waarover wij beschikken krijgt zijn beslag in samenwerkingsverbanden met kennisinstellingen als de RuG, WUR, UvA en buitenlandse partners. We delen die in talloze wetenschappelijke publicaties, zodat er steeds meer kennis beschikbaar komt. Vaak staan landbouw en natuurbeheer op gespannen voet met elkaar. Wat mij voor ogen staat is een andere kijk en bedrijfsvoering in de landbouw, zodat natuurbeheer en agrarische belangen beter samengaan.

Hoe kunnen we dat voor elkaar krijgen?
De landbouwbedrijven opereren vanuit een economisch frame; het draait allemaal om geld. Ook hier is het neoliberalisme volledig doorgeschoten. Agrarisch natuurbeheer betekent in mijn ideale plaatje een andere manier van landbouw bedrijven, waarin natuur ook een waarde vertegenwoordigt. Ik hoop dat we in Nederland van de focus op goedkoop af kunnen komen. In de maatschappij komt steeds meer draagvlak en behoefte aan lokaal geproduceerde goederen. Het besef dat het nodeloos gesleep met voedsel ten koste gaat van onze planeet begint te groeien. Als je daar dan ook nog succesvolle natuurbeschermingsprojecten aan kunt verbinden, dan maak je resultaten zichtbaar. Zonder ons werk waren er geen broedende grauwe kiekendieven meer geweest in Nederland. Nog een wapenfeit: door ons werk broeden er in de Groninger akkers meer velduilen dan bijvoorbeeld op Texel. Het werkt!

Over successen gesproken: u hebt knap uit de pers weten te houden dat er dit jaar voor het eerst een steppekiekendief heeft gebroed in Groningen.
Ja dat dit is gelukt, is al een klein wonder. We wilden natuurlijk geen verstoring van het broedpaar, maar wisten ook dat bescherming noodzakelijk was. Nu de jongen zijn uitgevlogen, maken we het nieuws bewust wereldkundig. Normaal gesproken is Finland het dichtstbijzijnde broedgebied voor de steppekiekendief. Dit succes staat voor mij symbool voor wat je kunt bereiken met een groep gepassioneerde mensen, die met slimme maatregelen op het juiste moment iets doen. Dan blijkt zelfs dat wat voor onmogelijk werd gehouden, toch mogelijk is.

Na een enthousiaste start met vrijwilligers in 1990 werd in 2005 de Stichting Werkgroep Grauwe Kiekendief formeel opgericht om, zowel nationaal als internationaal, beschermingswerk met gericht onderzoek naar grauwe kiekendieven te ontwikkelen. In navolging van dit werk is een succesvol concept voor akkervogelbeheer ontwikkeld; met name in de Oost-Groninger akkers zijn verschillende vormen van natuurbeheer in agrarisch gebied in de praktijk gebracht. Uit het juryrapport:

"Naast specifieke nestbeschermingsmaatregelen die steeds weer tot stand kwamen door overleg met de individuele boeren, was het door Ben Koks uitgezette programma vooral gericht op de aanleg van akkerranden, waarvan niet alleen de kiekendieven profiteerden, maar ook grote aantallen veldleeuweriken, gele kwikstaarten, kwartels en patrijzen. Later werden er gehele percelen braak gelegd waarna de grauwe gors terugkeerde na lange afwezigheid. Zijn maatregelen waren gebaseerd op een grote ecologische kennis en waren dan ook in veel gevallen effectief. Minstens zo belangrijk is dat hij steeds weer in staat was boeren te overtuigen mee te doen, waardoor de maatregelen op grote schaal ingang vonden. Hij wist steeds weer belangstelling bij de media te wekken voor zijn werk, waardoor hij een van de boegbeelden van het agrarisch natuurbeheer in Nederland is geworden."